СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК XLIX. Ч. 248. Джерзі Сиtі, Н. Дж., понеділок, 27. жовтня 1941. No. 248. Jersey City, N. J., Monday, October 27, 1941. Vol. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

БІЛЬШЕ СЕРЦЯ

Тямлю, як кілька літ тому, котрийсь жіночий журнал в Галичині передрукував листа нашої землячки з Америки під заголовком: „Хочемо від вас більше серця". Зворушена читала я стрічки, де кожне слово наче хлипало тугою та розжаленим докором за безсердечне забуття та виречення, що за нього авторка винувала жіноцтво у краю; від нього хотіла вона більше серця, більше щирих почувань для тих, що переселилися на не-українські землі. Хоч я не знала нічого про авторку, а не багато про край та обставини у яких вона жила — я почувалася ніяково, наче6 також до мене спрямований був її викид, наче6 і на мені лежала повинність зробити якийсь сердечний рух в сторону американського континенту, де підхопив би його хтось, що за ним тужив.

Не багато літ минуло, як я сама найшлася поза рідним краєм. Не забуду ніколи того місця в Ню Йорку, де після трьох тижнів, я вперше почула на вулиці українську мову. До сьогодня сміюся до себе на згадку, як приспішувала кроків за якимось чоловіком тому, що він кликав другого вигуком „гей", а мені здавалося, що його може вживати лиш хтось, що говорить моєю рідною мовою. Не на цеж стільки наших народних пісень починається від голосного „гей", щоб у нашу психіку не пересякло почуття виключної мовної власности над цим звуком!

Кожна з нас, що приїхали з краю має такі „слабі хвилі" і — дивне диво — добре нам, як вони приходять. Минають літа, мішаємося з іншими, заживаємо в добрі, захлистуємося у сім, що довкруги нас. Аж нагло — марниця: звук знайомого прізвища, назва рідного села, чи міста зо сторінок часопису; сільські пахощі на фармі, чи захід сонця так дуже схожий на цей, що його в памяти привезли ми за море. І усе нараз відживає. Спогади втискаються силою і видаються нам на хвилю, що це все, що оставили в краю, це наче святощі незаступимі. І свідомі ми їх матеріяльної маловажности, вбогої скромности в порівнанні з цим усім, чим тут живемо. Держимося їх цупко думками, зворушуємося, що ще раз найшли до нас дорогу. Бо ось приходить до голосу наше серце, наші почування, і маємо їх багато для всього, що нагадує нам край, чи людей, яких ми покинули по тамтій стороні океану.

Та чи маємо досить серця для цього, що є живою та близькою частиною цих далеких цінностей: людей, з якими тут можемо розговоритися на матірній мові? Для цих, що вміють вату жити за цим, за чим ми тужимо, згадати це, що ми згадуємо?

Жінки руководяться серцем, жінкам скорійш промовити до почування, ніж до розуму. Серце, це найбільша жіноча цінність — так говорять від віків. Складають для цього серця рими поети, мистці стараються схопити в жіночих обличчях чи руках найбільше цього, що вказувалоб на присутність у жіночому єстві шляхотних почувань, що плинуть зо серця. Воно й правда: ми маємо їх невичерпаний припас і роздаровуємо ними щедро наших дітей, рідню, чи цих, кого скривдила доля. Лиш у відношенні між собою находимо їх так мало, не підходимо зо серцем одна жінка до другої.

Чому так діється? Чому і тут, серед таких обставин і людей, які нерідко дають нам закоштувати гіркого посмаку самоти чи невирозуміння — ми жінки між собою не зуміли створити ідейного обєднання, тісніщих організаційних звязків хочаб лиш для цього, щоб дати одна другій якнайбільше серця? Кличемо за ним крізь море — бо не находимо його між собою. Усе, що між нами діється, має стільки полину зависти, безсердечности, себелюбства, що неодин ідейний почин звело вже до невдачі, чи марних осягів. Членки двох інших організацій — це два вороги, що посуджують один другого за безідейність, чи марні особисті прикмети. Виділи двох організацій, — так часом виглядає — це наче провід двох армій у війні, що в їх плянах лежить виключення якого небудь порозуміння перед цілковитим розгромом одної з них...

Жіноча приязнь, довголітні дружні, незакоточені звязки між жінками — це все ще рідкість. Коли якомусь станови не приписуємо довготревалої стійности, кажемо, що він „як жіноча приязнь": скорше, чи пізніше, але усе прийде йому кінець. Відношення жінок між собою надто переповнене дрібними заздрощами, маловартісними амбіціями, щоб могло бути запорукою почувань, які не вичерпуються, а міцніють з літами. Якесь необережне, непродумане слово, сплітка, дрібний вчинок, що по кількох днях, а то й годинах тратить значіння та силу впливати на життя — стає причиною, що літами лиш на його підставі будуємо відносини між собою. Незаслужений вибір, чи інше громадянське признання, а то й така марниця, як це, що якась жінка звикла зодягати себе дорожче, чи вибагливіще ніж пристало на це середовище, у якому вона пробуває. Сердить воно нас, хвилює — присвячуємо йому стільки уваги, наче6 воно цілу нашу особисту вартість знівечило на порох. А забуваємо, як часто сам вибір людини на провідне громадянське місце не доказує нічого про її вартість — як гарний одяг на жінці є тільки справою гроша, і то часто не заробленого її власними руками.

Та робилиб ми кривду самим собі твердженням, що це лиш на нашому подвірю запорпав хтось кістку незгоди, що це лиш наше жіноцтво таке нестерпиме. Є воно усюди, на цілій кулі земній жінки хвилюються та спорять над справами, що на них чоловіки у відносинах між собою не звертають навіть уваги. Це тому, що ми надто довгі віки пересиділи у кухні та хаті, надто довго веліли мужеським головам думати за нас та рішати про справи, що за порогом нашої хати, а собі лишали вузький світ сусідських сензацій та новинок, що його підглянули крізь вікно.

Сьогодніші американки посунули справу жіночої приязни дальше вперед ніж жінки інших націй. Вони створили незнані ніде передше жіночі клюби для особистого та товариського зближення зо собою, впровадили багато щирости та льояльности у відносини між жінками. Нерідко бачимо, як самітні жінки, чи дівчата беруть спільне мешкання та ґаздують разом роками у найкращій згоді. Подорожують, бавляться разом у такій атмосфері, що її сердечність кидається у вічі.

Маючи такий приклад під рукою і нам не булоб тяжко про дружне співжиття зо собою. Самі може й не відважуємося признати перед собою, що шукаємо себе взаїмно на кожному кроці, та що можемо дати одна одній того серця більше ніж хто інший. Ще десять, двацять літ — і прорідяться наші ряди. Щораз менше стане між нами тих, що ділять свої почування між нову добродійну вітчину і полишену нещасну прадідівську землю. Уявім собі, що вже сьогодня приходимо до церкви, заглядаємо у галю, блукаємо вулицями, і не находимо нікого з цих, кому ми, наприклад моглиб прочитати листа з краю, з яким носимося тижнями... Родинні турботи, не вяжеться кінець з кінцем, шукаємо когось, що вислухав би наших жалів — і не находимо. Стараємося розговорити з кимось з прохожих про терпіння нашого народу, про усе, від чого затискаються наші пястуки — і находимо слухача глухого, що ніяк не годен відчути наші зворушення.

Уявім собі, що все це сталося вже сьогодня... Чи це не старчить за добрий аргумент, що таки треба нам більше серця як того чинника, що заважував би в нашім товариськім і громадськім життю, зокрема в — жіночому?

Клявдія Олесницька.

Жінко: Є у Твоїй Хаті Українська Книжка?

Так є, що коли ми знаємо дещо з безсмертних слів Тараса Шевченка чи Івана Франка, то з того, що чули з промов бесідників чи з деклямацій. Але самі не шукаємо за тим у книжках, коли мати на увазі нашу народню масу, широкий загал. Це можна заключати з того, що бачиться по наших хатах. Зайдіть до них і погляньте, чи є там книжки. Тут і там вправді буває, малесенька бібліотека з кількома анґлійськими книжками, що їх читають діти, але української книжки дуже часто нема ні одної. Призадумаймось над тим серіозно хоч тепер, бо щойно добре призадумавшись, зрозуміємо наслідки такого явища. Цеж наслідки, яких ми у своїй душі цілком певно собі не бажаємо, бо ми бажалиб, щоб остав тут слід по нас, по нашім роді, по нашій ідеї. А так є, що наша будуччина стає нам перед очима наче чорна змія, коли бачимо, як загибає рідна книжка чи ґазета. А преціњ тут іде про культуру, себто про те, про що так дбає ціла Америка. Бож в її інтересі є, щоб затрачувалося погане, некультурне, а не те, що підносить людину до висот, що ублагороднює її серце.

Щож тут робити? Відповідь на те є, між іншим, у тім віршику:

Ой загине рідна книжка!
Загине, загине,
Як її не купить мати
В дарі для дитини.

Отже звідси треба починати роботу. Від жінки. Від матері.

Не можна сказати, щоб наші люде не добачували цього лиха. Як зачнете з ними розмову, чому в них нема української книжки, так зараз заведуть на виправдання цілу купу „аргументів". Нарікають на організації, на брак школи, на „замериканізовану" інтеліґенцію, що про ніщо не дбає, а тільки про себе і т. д. Нарікають людоньки на всіх і на вся, тільки не на себе. Нарікають, а самі нічогісенько не хочуть зробити, щоб направити це лихо. Навіть свою ґазету рідко хто мав би у хаті, якби ще не залишився старий звичай запомогових організацій, що то позаставляли наших людей майже примусово до поступу і просвіти. Очевидно, що є люде свідомі, що дійсно дбають за книжку, часопис, просвіту і культуру. Але їх є дуже малий процент, мала горстка, коли брати під увагу досить значне число наших людей в Америці. Та проте це не повинно нас відстрашувати від акції за те, щоб таки поширити рідну книжку і пресу.

Зокрема наше свідоме жіноцтво мусить повести пропаґанду за те, щоб у домах американських українців була обовязково хоч мала бібліотека, а в ній теж і українська книжка. Хай господиня хати возьме собі за честь, щоб примістити у своїй хаті книжку на відповідному, почесному місці. Шануємо наші вишивки, шануймо теж і нашу книжку. А як самі ось таким поступованням виявлятимемо повагу до дійсної культури, а зокреба до рідної книжки, то й діти підростатимуть у такому культурному осередовищі, що навчуться шанувати ту книжку змалку, а з нею і нас самих. Доконче даваймо дітям читати те, що виходить тут і в Канаді анґлійською мовою про Україну і

(Докінчення на стороні 2-гій.)

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918, by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,

ЖІНОЧА БОЯЗЛИВІСТЬ У ПОЛІТИЦІ

Наближаються знову осінні вибори й багато людей заговорило про питання участи жінки в політиці, що стало спорадичним питанням публичної дискусії від часу, як жінки дістали рівне виборче право з мужчинами.

Пишучи про цю справу ще чотири роки тому одна американська суспільна діячка нагадувала на відому американську пісоньку, що оповідає про дочку, яка просить свою матір дозволити їй купатися в ставку. Вволяючи волю дочки, на її безупинне намагання, мати нарешті каже дочці: „Так, дорога донечко! Розберися, повіш одіння на гильку горіха, але, Боже борони, не підходи до води!"

Так ніби має представлятися участь жінки в політиці. „Приготуй все, але того не роби!" Через довгі роки жінки приготовлялися до участи в політиці, а коли дістали нагоду до активної участи в ній, віддали справу правління, як давніше, мужчинам.

Шукаючи недавно за причинами цього явища, одна американська журналістка стала випитувати передовсім самих жінок: чому саме вони не беруть діяльної участи в політиці? чому вони не кандидують на урядові становища?

Вичисляє вона кілька типічних, звичайних причин, які жінки подають на виправдання своєї неучасти в політиці:

Поперше, жінки не знають про ці справи стільки, скільки мужчини.

Подруге, жінки не мають часу.

Потретє, лише мужчини йдуть до війни, отже й лише вони повинні мати право правити.

Почетверте, жінки не можуть покинути дому й дітей.

Попяте, жінки не хочуть встрявати в „брудну політику".

Навівши ці типічні аргументи жінок проти їх активної участи в політиці, журналістка бере одно виправдання за другим і виказує нестійність кожного з них.

Неправдою є, каже вона, що жінки не знають про політичні справи стільки, скільки знають мужчини. Коли вони знають про інші справи стільки, скільки знають мужчини, — коли вони знають стількиж про ведення дому, бизнесу, професії, томуж би їм не знати й про політику? Вона не бачить ніякої причини, чому жінки не могли би знати про ведення уряду стільки, скільки знають мужчини.

Вона сумнівається, чи відповідає правді балачка жінок, що, мовляв, вони не мають часу на практичну політику. Коли жінки присвячують стільки часу ходженні в театри, на ріжні „бридж партіс", на купно одежі, гостювання, то вони певно, якби лише хотіли, найшлиб час на політику.

Щодо третього пункту, то хочби навіть звязати участь у політиці з участю в війні, то це не має примінення в модерній війні, в котрій воювання зовсім не обмежене до мужчин. Коли ворог нападає на край, терплять однаково жінки, як і мужчини, і багато жінок бере активну участь у воюванні.

Щодо балачки, що жінки не можуть покинути дому й дітей, то факт є фактом, що багато таки покидає. Багаті жінки покидають діти на ґубернантки, доглядачки й слуги. Професійні жінки покидають діти на дитячі садки. Багато жінок зовсім не має дітей.

Щодо говорення про брудну політику, то колись говорено так само пророчисто, що жінка не повинна заходити до брудних виборчих льокалів. Та нині виборчі льокалі вже не є брудні. І політика могла би стати чистіша, якби жінки, яким залежить на чистоті політики, вмішалися в політику по стороні чистої політики, проти брудної.

Таж колись, коли щойно йшла боротьба за добуття для жінок виборчого права, жінки власне вживали цього аргументу, що добувши собі політичне право вибору, жінка, з природи більше чутлива на всякий бруд, буде мати на політичне життя корисний вплив, власне в напрямі очищення його від бруду. Треба, щоб жінка принаймні старалася виповнити це зобовязання, яке такою агітацією на себе взяла.

Жінко: Є у Твоїй Хаті У. Кн.?

(Докінчення зі сторони 1-шої.)

український нарід. А таких книжок, більших і менших, є вже поважне число. Є для малих дітей, є для старших. Є і журнали, в яких повно ріжнородного й цікавого матеріялу. Оте все видається для молодого покоління, а мати повинна бути посередницею між книжкою чи журналом і її дитиною. Це є дуже поважне завдання, що спадає на українську жінку в Америці, коли іде про виховання молодого покоління. Памятаймо, що не можна виховувати модерно й культурно, коли нема в хаті справжньої культури, бібліотеки, книжки, часопису і журналу. Це цінніші „меблі" від тих найдорожчих, на які витрачуємо часто такі великі гроші. Це свідоцтва культури. І не блискучі меблі зискають нам повагу з боку американців! Зате за гарну бібліотеку кожна культурна людина дасть нам признання, а з тим і тому українському народови, з якого ми вийшли.

Анастазія Г. Біловус,
Дітройт, Міш.

Однозгідний Фронт Батьків

Андре Берж у своїй книжці „Домашнє виховання" обговорює конфлікти, які трапляються і в найкращих потружжях з причини неоднозгідного поведення батьків з дітьми. Андре Берж має повне право про це говорити, бо він і розумний письменник, і діти любить, і сам батько великої сімї. Якіж методи поручає батькам оцей авторитетний виховник?

Перш усього треба утримати перед дітьми однозгідність „батьківського фронту". Очевидно, у деяких справах можуть родичі бути ріжної думки і це, як побачимо дальше, навіть потрібне, але виховання не осягне цілі, якщо дитина зміркує, що може таку розбіжність поглядів у батьків використати для своїх забаганок. Є сімї, в яких одна половина подружжя заздалегідь знає, що те, що вона заборонила, друга дозволить. Є батьки й матері, які задля взаїмної ворожнечі стають по боці дітей. Є подружжя, які в приявності дітей за собою сваряться. Усе те вельми небезпечне для характеру дитини.

І навпаки: Батько й мати, які — не зважаючи на розбіжність своїх поглядів — порішили згідно підтримувати спільний „батьківський фронт", можуть тільки витягнути якнайбільше хісна з ріжниці своїх характерів і думок. Втратило одне з них довіря дитини? Друге може йому нанову відзискати й промостити дорогу до поєднання. Доброта і рішучість, податливість і суворість, переконування і примус можуть чергуватись, не йдучи зо собою всупереч. Та ось показується, що в однім чи другім способі перетягнено струну? Завернути взад по всім правилам стратегії — якось тяжко приходиться, але можна це зовсім добре полишити тій половині, що досі трималась осторонь, не була противником. Батько й мати мусять, як два мудрі партнебри при бріджі, якщо цього треба, взаїмно собі залишати ґру.

Та щоби подружжя зуміло як слід свій подвійний авторитет підтримати, не повинні батько й мати одночасно тим самим виховним питанням займатися. Одне з них картає, упоминає, карає. Нащо другому зараз і собі у те встрявати, рефрен той самий повторяти, наче хор в опері? Якщо так робить, не скріплює авторитету першого, а радше його ослаблює. Чи не краще в такому випадку мовчанкою підчеркнути стриманість, хоч би тільки позірну?

Дуже часто дитина, яку вважаємо „злою", є лише нервовою. Радшеб її заспокоїти ніж карати. Коли одне з батьків зуміє триматись осторонь, коли потрапить сміливо так поводитись, немовто не знає нічого про немилі історії домашні, найдеться в кориснішім положенні, щоби заторкнену дитячу амбіцію піднести й заспокоїти. „Коли авторитет — каже Берж — є однозгідний у своїх ціллях, але одночасно в своїх методах має ріжноманітне обличчя, тоді він символізує доброту і силу".

Бо фронт батьків не є фронтом военним.

Яка хатка — така й пані-матка.